

Заклик подумати тричі

У брошурі зазначалося: «Через брак продовольства в Малаві постраждало понад 3 млн дітей; у Замбії посуха призвела до падіння рівня врожайності кукурудзи на 42 % порівняно з 2000 роком. У підсумку 3 млн замбійців загрожує голод; 4 млн ангольців — третина населення — були змушені покинути свої домівки; понад 11 млн ефіопці потребують негайної продовольчої допомоги».

Групі студентів у кафе Пенсильванського університету спершу показали це повідомлення, а потім попросили зробити невеличкий внесок для організації «Врятуйте дітей», однієї з найшанованіших у світі, що спеціалізується на цьому проблемному питанні. Щоб упевнитися, що вони мають гроші, респондентам щойно передали по п'ять доларів за заповнення короткого опитувального листа.

Водночас другій групі студентів у тому самому кафе показали іншу брошуру. На ній була фотографія маленької африканської дівчинки із таким текстом:

«Рокія, семирічна дівчинка з африканської країни Малі, надзвичайно бідна; їй загрожує страшний голод або навіть голодна смерть. Її життя зміниться на краще з вашою фінансовою пожертвою. Завдяки вашій підтримці та сприянню інших дбайливих спонсорів організація «Врятуйте дітей» працюватиме із сім'єю Рокії та іншими членами спільноти, щоб допомогти прогодувати дівчинку, забезпечити їй освіту, а також елементарну медичну допомогу і дати знання з гігієни».

Це дослідження проводили Пол Словік з Орегонського університету, Джордж Левенштейн з Університету Карнегі-Меллон і Дебора Смоли зі Вортонської бізнес-школи Пенсильванського університе-

ту. Адресатів брошур обрали випадковим чином, щоб ці дві студентські групи були цілком зіставні².

Ви, мабуть, можете передбачити результат експерименту. Розповідь про страждання однієї маленької дівчинки значно сильніше пройняла респондентів, ніж докази про аналогічну ситуацію з мільйонами дітей: Рокія одержала в середньому по 2,83 долара від кожного студента, на інше прохання жертвували лише по 1,16 долара. Тобто експеримент виявив, що люди зазвичай дають більше, якщо їм розповідають про конкретних жертв, а не наводять загальну інформацію.

Наш перший інстинктивний порух, коли ми стикаємося з такою проблемою як бідність, особливо якщо вона унаочнена портретом семирічної дівчинки з Малі, — відкритися й допомогти. Лише потім ми подумуємо двічі, переконуючись у тому, що в допомозі насправді немає жодного сенсу: наш внесок буде краплею у відрі, яке на додачу ще й протікає.

Ця книжка закликає подумати тричі: відкинути усвідомлення того, що проблема є нездоланною, і почати міркувати про боротьбу з бідністю як із сукупністю конкретних проблем, що їх, правильно визначивши й зрозумівши, можна поступово вирішувати. Не всі питання ідентичні (і насправді не всі проблеми можна розв'язати). Проте це не привід опускати руки — існує чимало проблем, що можна подолати (і нині це роблять).

Коли у січні 2010-го на Гаїті стався землетрус, було зібрано 2 млрд доларів пожертв. Цей досвід свідчить про велику щедрість за умови, якщо люди знатимуть, що їхні гроші використають для конкретної мети, яку вони розуміють і якою переймаються. На Гаїті, принаймні в короткостроковій перспективі, проблема була величезною, але в певному сенсі досить простою — гаїтянці потребували лікарів, медикаментів, продуктів харчування, води, брезенту і пиломатеріалів. Було легко уявити собі, як гроші можуть допомогти, і люди відгукнулися з широким серцем.

Ми сподіваємося переконати вас, що можна подбати про 9 млн дітей, які щороку помирають за дуже схожих обставин, і що цих смертей цілком можна було б уникнути. Існує конкретний перелік кроків на шляху до розв'язання цієї проблеми, тому ми повинні не здаватися, намагаючись прийти його.

Проблема

Почнімо з поганої новини, що збентежила студентів Пенсильванського університету. У 2005 році професор Принстонського університету Ангус Дітон і його співавтор Олів'є Дюпрі зі Світового банку підрахували, що 865 млн людей у світі в середньому за один день споживають менше їжі, ніж її можна купити у Сполучених Штатах на 99 центів (докладніше про ці розрахунки у підрозділі «Чому 99 центів» на с. 25)³. У Світовому банку вважають, що приблизно вдвічі більше — 1,37 млрд людей — споживають їжі менше, ніж на 1,25 долара на день⁴. Щоб зрозуміти значення цієї суми для якості життя, уявіть, що ви живете у США на 99 центів, витрачаючи їх не лише на їжу, а й на все інше. Для порівняння: щоб вважатися бідною в Штатах, сім'ї з п'яти осіб треба витратити менше, ніж 70 доларів на день (орієнтовно 14 доларів на день на людину).

Люди з цих категорій живуть в умовах, які більшість з нас вважають неприйнятними: щороку 9 млн дітей помирає до свого п'ятого дня народження⁵. Це майже 25 тисяч щодня: кожен 12 днів від недоїдання і хвороб, які можна вилікувати, помирає стільки дітей, скільки їх загинуло унаслідок землетрусу на Гаїті. У районах Тропічної Африки одна вагітна жінка з тридцяти втрачає життя під час пологів. У розвинених країнах світу таке трапляється раз на 5 600 породіль. Навіть ті, хто доживає до старості, мають надзвичайно коротку середню тривалість життя. В Індонезії та В'єтнамі особи, які долали рубіж у 50 років, протягом наступних п'яти років помирали майже вдвічі частіше у дуже бідних сім'ях, ніж у заможніших⁶.

У всьому світі 69 млн дітей шкільного віку не відвідують школу⁷. І що найгірше, багато з тих, хто ходить до неї, отримують від навчання вкрай мало. У 2009 році 96 % дітей у сільських округах Індії були зараховані в школу... але лише 40 % змогли прочитати простий уривок тексту. Усього 29 % виконали елементарне ділення⁸.

Десять років тому керівники країн домовилися про вісім цілей для покращення життя цих людей, які необхідно досягти до 2015 року. Це були Цілі розвитку тисячоліття (ЦРТ). Їх ратифікувала Генеральна Асамблея ООН у вересні 2000 року⁹.

Цілі розвитку тисячоліття

Існує 8 цілей розвитку.

Ціль 1. Викоринити крайню бідність і голод

Мета 1 а. Удвічі скоротити частку людей, які живуть менш ніж на один долар на день.

Мета 1 б. Досягти повної і продуктивної зайнятості та забезпечити гідною роботою всіх, зокрема жінок і молодь.

Мета 1 в. Удвічі скоротити частку людей, які потерпають від голоду.

Ціль 2. Забезпечити отримання початкової освіти

Мета 2 а. Забезпечити всім хлопчикам і дівчаткам повний курс початкової шкільної освіти.

Ціль 3. Сприяти гендерній рівності та розширенню прав жінок

Мета 3 а. Ліквідувати гендерну нерівність у сфері початкової та середньої освіти бажано до 2005 року і на всіх рівнях до 2015 року.

Ціль 4. Скоротити дитячу смертність

Мета 4 а. Скоротити на дві третини смертність серед дітей віком до п'яти років.

Ціль 5. Поліпшити материнське здоров'я

Мета 5 а. Скоротити на три чверті материнську смертність.

Мета 5 б. Забезпечити до 2015 року загальний доступ до охорони репродуктивного здоров'я.

Ціль 6. Посилити боротьбу з ВІЛ/СНІДом, малярією та іншими захворюваннями

Мета 6 а. Зупинити зростання й почати скорочувати поширення ВІЛ/СНІДу.

Мета 6 б. Забезпечити до 2010 року загальний доступ до лікування ВІЛ/СНІДу для всіх, хто його потребує.

Мета 6 в. Зупинити й почати скорочувати захворюваність на малярію та інші небезпечні хвороби.

Ціль 7. Забезпечити сталий розвиток

Мета 7 а. Включити принципи сталого розвитку до стратегій і програм країн; почати скорочення втрат екологічних ресурсів.

Мета 7 б. Понизити втрати біорізноманіття, досягнувши до 2010 року значного скорочення темпів зникнення.

Ціль 8. Сформувати глобальне партнерство заради розвитку

Мета 8 а. Продовжити створення відкритої, заснованої на правилах, передбачуваної і недискримінаційної торгової та фінансової системи.